

УДК 378.147.091.3:811.111

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Наріжна Л.М., к. пед. н.,
старший викладач кафедри іноземних мов
Донбаський державний педагогічний університет

У статті проаналізовано новітні тенденції у навчанні англійської мови студентів немовних спеціальностей. Автором виокремлено характерні особливості студентів як суб'єктів процесу навчання. Проаналізовано сучасні тенденції навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, що активізують їхню пізнавальну діяльність та мотивують до комунікативного розвитку.

Ключові слова: новітні тенденції, англійська мова, метод проектів, рольова гра, інтернет-ресурси, комп'ютерні навчальні програми.

В статье проанализированы современные тенденции в обучении английскому языку студентов неязыковых специальностей. Автором выделены характерные особенности студентов как субъектов процесса обучения. Проанализированы современные тенденции обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей, которые активизируют их познавательную деятельность и мотивируют к коммуникативному развитию.

Ключевые слова: современные тенденции, английский язык, метод проектов, ролевая игра, интернет-ресурсы, компьютерные обучающие программы.

Narizhna L.M. THE LATEST TENDENCIES OF ENGLISH LANGUAGE TRAINING OF STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES

The article presents the latest tendencies of English language training of students of non-linguistic specialties. The author singled out the characteristics of students as subjects of the learning process. The current trends of teaching foreign language which activate cognitive activity of students of non-linguistic specialties and motivate their communicative development are analysed.

Key words: modern tendencies, English, project method, role-play, online resources, computer training programmes.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших завдань вищої школи сучасності є особистісний і професійний розвиток студентів, що насамперед здійснюється у навчанні. Основне суспільне й індивідуальне життя молоді сконцентроване у сфері освіти, тому саме вона має задовольнити суспільну потребу у нових типах мислення та способах реалізації нових ідей через усебічний розвиток молодого покоління.

Стрімкий вихід України у світовий та європейський простір призвів до зміни вимог, які висуваються до системи освіти загалом та до викладання окремих дисциплін зокрема. У сучасному суспільстві вимоги до компетентності фахівців є надзвичайно високими, невід'ємною складовою є знання іноземної мови, що є важливою частиною сучасного ритму життя. Формується чітке соціальне замовлення на володіння спеціалістами різного профілю іноземними мовами, адже це є важливим фактором у забезпеченні інтегративних можливостей випускників вищих навчальних закладів.

На жаль, більшість студентів немовних спеціальностей у вищих навчальних закладах не мають достатнього рівня володіння анг-

лійською мовою (не знають елементарних правил граматики, не володіють необхідним лексичним мінімумом для комунікації англійською мовою). Постає необхідність оновлення змісту та методів застосування інноваційних підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Метою навчання іноземної мови у вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволять реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях. Студентам, на відміну від учнів шкільного віку, властиві деякі особливості:

– вони можуть залучати абстрактне мислення;

– вони мають певний життєвий досвід, на який можуть спиратися, що дає можливість викладачу використовувати широку низку видів діяльності;

– вони мають певні очікування від навчального процесу, свій набір моделей навчання;

– студенти у цілому більш дисципліновані, ніж представники молодших вікових груп, вони готові навчатися, незважаючи на зовнішні чинники.

Однак студенти мають низку особливостей, які інколи роблять навчання проблематичним, а саме:

- вони можуть критично ставитись до методів навчання через те, що їхній попередній досвід у навчанні іноземній мові може схилити їх до одного конкретного методологічного стилю і робити некомфортними незнайомі зразки навчання;

- вони можуть мати попередній досвід невдачі або критики, що може їх непокоїти та викликати почуття невпевненості під час навчання тощо [7, с. 84].

Викладач вищого навчального закладу має враховувати всі ці фактори під час викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей.

Якісна мовна підготовка студентів не є можливою без використання сучасних освітніх технологій (розвивальне навчання, проектування, проблемне навчання, тестова система, ігрове навчання, занурення в іншомовну культуру, навчання у співпраці, самовиховання й автономія, а також дослідницькі, інформаційно-комунікативні та особистісно-орієнтовані технології тощо), використання яких забезпечує:

- створення атмосфери, в якій студент відчуває себе вільно і комфортно, стимулювання його інтересів, розвиток бажання практичного вживання іноземної мови;

- стимулювання мовних, когнітивних і творчих здібностей студента;

- активізацію студента як головного учасника навчального процесу;

- усвідомлення студентом, що вивчення іноземної мови пов'язано з його особистістю та інтересами;

- самостійне опрацювання матеріалу студентом на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей, одночасне забезпечення диференціації та індивідуалізації навчального процесу;

- використання індивідуальних, групових, колективних методів навчання, стимуляція активності студентів, їхньої самостійності, творчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання новітніх тенденцій у навчанні англійської мови у сучасній вищій школі висвітлено у працях багатьох науковців.

Т. Голуб стверджує, що досягти високої якості навчання англійської мови серед студентів немовних спеціальностей можна шляхом інтенсифікації процесу навчання, метою якої є досягнення «більш високої

якості навчання, максимальної продуктивності навчального процесу та, відповідно, підвищення якості навчальної діяльності викладача» [3].

С. Амеліна вважає за доцільне спрямувати навчальний процес з іноземної мови на досягнення мети практичної міждисциплінарної та професійної орієнтації занять з іноземної мови, а саме формування іншомовної комунікативної компетентності [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових праць сучасних дослідників дав можливість виокремити сучасні тенденції навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей, що активізують їхню пізнавальну діяльність, мотивують до комунікативного розвитку та формують стійку мотивацію. Зупинимось на найбільш актуальних.

Однією із новітніх тенденцій є метод проектів, коли студент самостійно планує, створює, захищає свій проект, тобто активно долучається до процесу комунікативної діяльності. Навчальний проект – це комплекс пошукових, дослідницьких, розрахункових, графічних та інших видів роботи, що виконуються студентами самостійно з метою практичного або теоретичного вирішення значущої проблеми. Рішення проблеми передбачає, з одного боку, використання різноманітних дослідницьких, пошукових методів і засобів навчання, а з іншого – необхідність інтегрування знань, умінь із різних сфер науки, техніки, творчості.

Навчальний проект є також важливим засобом формування мотивації до вивчення іноземних мов. Найголовнішими факторами, які сприяють формуванню внутрішнього мотиву мовної діяльності під час проектного навчання, є зв'язок ідеї проекту з реальним життям, наявність інтересу до виконання проекту з боку всіх його учасників та провідна роль консультативно-координуючої функції викладача. Найважливішим є те, що в роботу над проектом залучені всі студенти незалежно від здібностей і рівня мовної підготовки. Вони застосовують на практиці набуті знання і сформовані мовні навички та вміння, творчо переосмислюючи і примножуючи їх. Зрештою передбачається досягнення комунікативної компетенції, тобто певного рівня мовних, країнознавчих, соціокультурних знань, комунікативних умінь і мовних навичок, що дозволяють здійснювати іншомовне спілкування. Таким чином, метод проектів дозволяє реалізувати не тільки освітні завдання, а й соціо-

культурні, виховні, завдання гуманізації та гуманітаризації освітнього процесу.

Ця методика дає можливість глибше вивчити тему, розвинути творчі здібності студентів, вчить спілкуванню, умінню користуватись граматичними структурами, допомагає подолати страх ведення бесіди іноземною мовою. Крім того, проектна технологія ефективна і захоплива для викладачів, адже допомагає їм розкритися як творчим особистостям, які беруть участь у дослідницькій роботі на рівні зі своїми учнями.

Використання рольових ігор є актуальною тенденцією, що активізує пізнавальну діяльність студентів немовних спеціальностей на заняттях англійської мови. Ігрова методика – це чудовий спосіб використання англійської мови для студентів, що може бути відправним пунктом для мотивації говоріння й аудіювання, а також інструментом забезпечення практики у сфері граматики, лексики і фонетики [8, с. 69].

Рольова гра як вид діяльності сприяє розвитку інтелектуальних і комунікативних умінь студентів, формуванню їхніх позитивних якостей, активної життєвої позиції у суспільстві, підвищує працездатність і зацікавленість. За допомогою гри добре опрацьовується вимова, активізується лексичний і граматичний матеріал, розвиваються навички аудіювання, усного мовлення. Почуття рівності, атмосфера захопленості дають можливість студентам перебороти незручність, скутість, зняти мовний бар'єр і втому [5, с. 63]. Навчальна функція гри полягає у закріпленні щойно набутих студентами знань, сприяє розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Мотиваційно-збуджувальна функція виявляється у стимулюванні студентів до виконання того чи іншого навчання, активізації резервних можливостей особистості. Педагоги підкреслюють, що проведення ігор під час занять з англійської мови має низку переваг порівняно з іншими методами роботи, адже у невимушеній атмосфері студенти вчаться швидше і краще. Ігри сприяють наближенню навчальної діяльності до реальних умов спілкування, надають можливість невпевненим у своїх знаннях студентам висловити власні погляди, свої почуття та думки, сприяють створенню в академічній групі атмосфери взаємодовіри, знімають напругу та надихають на нові ідеї.

Рольові ігри стимулюють до різноманітних міжособистісних взаємодій усіх суб'єктів навчального процесу, є засобом формування

професійної комунікативної компетенції. Гра – це діяльність; вмотивованість, відсутність примусу; індивідуалізована діяльність, глибоко особиста; навчання і виховання в колективі і через колектив; розвиток психічних функцій і здібностей, «навчання із захопленням» [2, с. 211].

Успіх або невдача драматичної діяльності значною мірою залежить від ставлення викладача та студентів – без потрібної довіри, схвалення і поваги рівень корисності методу значно зменшується.

Виокремлюють шість видів драматичної діяльності у процесі навчання англійської мови:

1) рольова гра (студенти розігрують невеликі сценки, використовуючи власні ідеї або інформацію на картках);

2) моделювання або відтворення (метою є створення більш повної картини певної ситуації; студенти використовують рольові картки і довідкову інформацію);

3) драматичні ігри (короткі ігри із залученням рухів і уяви);

4) керована імпровізація (один за одним студенти долучаються до гри та втілюють у життя імпровізовану ситуацію);

5) гра за сценарієм (студенти грають короткі нариси або п'єси);

6) підготовлена імпровізована гра (студенти у невеликих групах вигадують і репетирують сцену, яку потім представляють іншим) [8, с. 69].

Рольові ігри дають можливість практично застосовувати отримані у процесі навчання знання у майбутніх професійних ситуаціях. Отже, рольові ігри варто розглядати як «форму контролю, під час якого перевіряється сформованість основних комунікативних навичок і умінь, готовність та здатність до міжкультурного спілкування» [6, с. 144].

Активне використання рольової гри у процесі навчання професійній іноземній мові покликане стимулювати інтерес студентів до комунікативного розвитку, що сприяє формуванню стійкої мотивації. Рольова гра є інструментом викладання, який активізує розумову діяльність студентів, дозволяє зробити навчальний процес привабливим і цікавим, примушує хвилюватись і переживати, що, у свою чергу, формує стимул до оволодіння англійською мовою в аспекті майбутньої фахової діяльності.

Використання інтернет-ресурсів та комп'ютерних навчальних програм є невід'ємною частиною процесу навчання англійської

мови на сучасному етапі розвитку суспільства. Основа масової комп'ютеризації освіти пов'язана з тим, що сучасний комп'ютер є ефективним засобом оптимізації умов розумової праці взагалі, у будь-якому її прояві. Вивчаючи іноземну мову за допомогою комп'ютера, можна розв'язувати низку дидактичних завдань, а саме: формувати навички й уміння читання, використовуючи матеріали інтернет-мережі; вдосконалювати вміння письмового мовлення студентів; поповнювати словниковий запас учнів; формувати у студентів стійку мотивацію до вивчення англійської мови.

Можливості використання інтернет-ресурсів величезні. Глобальна мережа Інтернет створює умови для здобуття будь-якої необхідної інформації у будь-якій точці Земної кулі. Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на заняттях іноземної мови охоплюють вивчення лексики, відпрацювання вимови, вивчення діалогічної і монологічної мови, відпрацювання граматичних явищ. Студенти можуть брати участь у тестуванні, вікторинах, розширювати свій кругозір, переглядаючи народознавчий матеріал.

Використання комп'ютерних навчальних програм на заняттях з іноземної мови відбувається у три етапи:

– формування лексичних та граматичних навичок з теми (студенти засвоюють будову англійських речень, удосконалюють мовні навички, прослуховуючи та повторюючи фрази та речення, записані на диску);

– вдосконалення мовних навичок та використання тих фраз і речень, які закріплювались на першому етапі, в діалозі з комп'ютером (студент має вибрати один із трьох поданих комп'ютером варіантів із правильною відповіддю та вчасно відповісти на фразу, подану комп'ютером);

– засвоєння матеріалу, розвиток умінь вживати лексичні та граматичні знання, набуті під час попередніх двох етапів (студентам пропонуються граматичні та лексичні завдання).

Таким чином, після проходження цих етапів студент може оцінити рівень засвоєння матеріалу заняття.

Отже, впровадження та застосування комп'ютерних навчальних програм на заняттях англійської мови дає можливість підвищити мотивацію і бажання студентів вивчати англійську мову, а також є ефективним допоміжним технічним наочно-слуховим засобом, допоміжним засобом учбово-піз-

навальної діяльності студентів, швидким та ефективним засобом оцінювання і контролю знань, умінь та навичок студентів, засобом підвищення інтерактивної та комунікативної діяльності [4, с. 48].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, застосування новітніх підходів до навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей відкриває широкі можливості для модернізації процесуальної складової мовної освіти. Використання інтерактивних методів розширює межі творчої діяльності як викладача, так і студента, вчить критично мислити, самостійно здобувати та контролювати знання, впевнено орієнтуватись в освітньому просторі.

Проаналізовані нами методики можуть бути використані на будь-якому етапі університетського навчання. Вони дають можливість розвитку окремої людської особистості, впливають на її світогляд, систему цінностей, самоідентифікацію, уміння мислити, призначені внести значну енергію в методику викладання іноземних мов у цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амеліна С.М. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / [С.М. Амеліна, Л.С. Азоліні та ін.]. – К. : Гете-Інститут/Ленвіт, 2006. – 90 с.
2. Виготський Л.С. Педагогічна психологія / Л.С. Виготський. – М. : Педагогіка, 1991. – С. 211.
3. Голуб Т.П. Інтенсифікація навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей / Т.П. Голуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1254>.
4. Мірочник В.В. Основні етапи впровадження інформаційних технологій у навчанні іноземної мови / В.В. Мірочник // Інноваційні методи викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах : матер. І Всеукр. наук.-практ. конфер. – К. : НУХТ, 2015. – С. 47–48.
5. Смірнова Є.С. Рольова гра на заняттях англійської мови в технічних ВНЗ як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів / Є.С. Смірнова, І.М. Довгун // Інноваційні методи викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах : матер. І Всеукр. наук.-практ. конфер. – К. : НУХТ, 2015. – С. 63–65.
6. Dubin F. Course design: developing programs and materials for language learning / Fraida Dubin, Elite Olshtain. – Cambridge : Cambridge University Press, 1986. – P. 144.
7. Harmer J. The Practice of English Language Teaching / Jeremy Harmer. – Pearson Longman, 2008. – P. 84.
8. Scrivener J. Learning Teaching. A guidebook for English language teachers / Jim Scrivener. – Oxford : Macmillan Publishers Limited, 1998. – P. 69.